

VIJEĆE EUROPE
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA
O DOPUŠTENOSTI

zahtjeva br.18584/05
Ivan i Ilija JAKEŠEVIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 10. siječnja 2008. godine u vijeću u sastavu:

g. Christos Rozakis, *predsjednik*,

g. Loukis Loucaides,

gđa. Nina Vajić,

g. Anatoli Kovler,

gđa. Elisabeth Steiner,

g. Svere Erik Jebens,

g. Giorgio Malinverni, *suci*

i g. André Wampach, *zamjenik tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen 8. travnja 2005. godine,

uzimajući u obzir odluku da se primjeni članak 29., stavak 3. Konvencije i istovremeno ispita dopuštenost i osnovanost predmeta,

uzimajući u obzir očitovanje koje je podnijela tužena država i odgovor na očitovanje koje su dostavili podnositelji zahtjeva,

nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva, g. Ivan Jakešević i g. Ilija Jakešević hrvatski su državljani rođeni 1941. odnosno 1962. godine i žive u Grubišnom Polju. Pred Sudom ih je zastupao g. B. Kozjak, odvjetnik iz Virovitice. Hrvatsku Vladu („Vlada“) je zastupala njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

Dana 15. kolovoza 2000. godine supruga i sin prvoga podnositelja zahtjeva te majka i brat drugog podnositelja zahtjeva poginuli su u prometnoj nesreći.

1. Kazneni postupak

Dana 15. prosinca 2000. godine Općinsko državno odvjetništvo u Daruvaru podiglo je optužnicu protiv D.P.-a, za kazneno djelo uzrokovanja navedene prometne nesreće.

Na ročištu održanom 19. prosinca 2001. godine Općinski sud u Bjelovaru saslušao je D.P.-a, prvoga podnositelja zahtjeva i nekoliko drugih svjedoka.

Sud je nakon toga zatražio mišljenje vještaka, koje je pribavljeno 29. studenog 2003. godine.

Dana 27. veljače 2004. godine sud je održao još jedno ročište i donio presudu kojom je proglasio D.P.-a krivim za kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret i izrekao mu kaznu zatvora u trajanju od 9 mjeseci.

Nakon što su obje stranke uložile žalbe, Županijski sud u Bjelovaru ukinuo je prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovljeni postupak.

U ponovljenom postupku sud je naložio kombinirano prometno i sudsko medicinsko vještačenje, kako bi se utvrdio uzrok nesreće. Dana 16. svibnja 2005. godine vještaci su dostavili svoje mišljenje.

Dana 17. lipnja 2005. godine sud je održao još jedno ročište i donio presudu kojom je ponovno proglasio D.P.-a krivim za kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret te mu izrekao kaznu zatvora u trajanju od 6 mjeseci.

Dana 6. listopada 2005. godine Županijski sud u Bjelovaru je po žalbi povećao kaznu na godinu dana zatvora.

Podnositelji zahtjeva su sudjelovali u postupku od početka kao oštećenici, ali nikada nisu postavili građanski (imovinskopravni) zahtjev za naknadu štete.

2. *Građanski postupak*

U međuvremenu je prvi podnositelj zahtjeva dana 22. srpnja 2003. godine podnio građansku tužbu Općinskom sudu u Grubišnom polju protiv osiguravajućeg društva C.O. tražeći naknadu štete zbog smrti svoga sina. Kratko nakon toga drugi podnositelj zahtjeva podnio je istu takvu tužbu istom sudu. Dana 23. rujna 2003. godine ova dva predmeta su spojena.

Dana 24. rujna 2003. godine sud je prekinuo postupak do okončanja kaznenog postupka. Stranke se nisu žalile protiv te odluke.

Nakon što je obaviješten da je kazneni postupak završen, sud je 28. listopada 2005. godine nastavio građanski postupak.

Sud je održao ročišta 6. i 20. prosinca 2005. godine, 24. siječnja i 20. veljače 2006. godine.

Dana 2. ožujka 2006. godine sud je donio presudu kojom je djelomično usvojio tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva. Prvi podnositelj zahtjeva je uložio žalbu.

Dana 7. rujna 2006. godine Županijski sud u Bjelovaru odbio je žalbu prvoga podnositelja zahtjeva i potvrdio prvostupanjsku presudu, koja je time postala pravomoćna.

3. *Postupak pred Ustavnim sudom*

U međuvremenu su dana 12. siječnja 2004. godine podnositelji zahtjeva podnijeli ustavnu tužbu na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu, prigovorivši duljini navedenoga kaznenog postupka. Tvrdili su, *inter alia*, da je trajanje toga postupka imalo izravan utjecaj na odluku o njihovom zahtjevu za naknadu štete u navedenom građanskom postupku, budući da je ovaj bio prekinut do ishoda kaznenog postupka kojemu su prigovorili.

Dana 17. prosinca 2004. godine Ustavni sud Republike Hrvatske utvrdio je da je njihova ustavna tužba nedopuštena. Utvrdio je da podnositelji zahtjeva nisu bili okrivljenici u pobijanome kaznenome postupku, i da se stoga taj postupak nije ticao optužbe za kazneno djelo kojom bi oni bili optuženi.

B. Mjerodavno domaće pravo

Prema hrvatskom pravu žrtva kaznenog djela (oštećenik) može tražiti naknadu štete od počinitelja ili podnošenjem imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku na temelju Zakona o kaznenom postupku, ili podnošenjem posebne građanske tužbe prema Zakonu o parničnom postupku.

1. Zakon o kaznenom postupku

Mjerodavni dio Zakona o kaznenom postupku (pročišćeni tekst, „*Narodne novine*”, br. 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02 i 62/03), kako je bio na snazi u mjerodavno vrijeme propisivao je kako slijedi:

Članak 127., stavak 1.

„(1) Imovinskopravni zahtjev koji je nastao zbog počinjenja kaznenog djela raspravit će se na prijedlog ovlaštenih osoba u kaznenom postupku, ako se time ne bi znatno odugovlačio taj postupak.

Članak 128.

Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku može podnijeti osoba koja je ovlaštena da takav zahtjev ostvaruje u parnici.“

2. Zakon o parničnom postupku

Mjerodavni dio Zakona o parničnom postupku („*Narodne novine*”, br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 i 117/03) glasi kako slijedi:

Članak 12., stavak 3.

„U parničnom postupku sud je u pogledu postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti učinioca vezan za pravomoćnu presudu kaznenog suda kojom se optuženik oglašava krivim.

Članak 213.

Sud će odrediti prekid postupka:

1. ako je odlučio da sam ne rješava o prethodnom pitanju.

...

Sud može prekinuti postupak ako odluka o glavnoj stvari ovisio tome je li počinjeno kazneno djelo...tko ga je počinio i može li ta osoba biti odgovorna...”

Članak 215., stavci 2. i 3.

Ako je sud prekinuo postupak iz razloga navedenih u članu 213. ovog zakona, postupak će se nastaviti kad se pravomoćno završi postupak pred sudom ili drugim nadležnim tijelom ili kad sud ustanovi da više ne postoje razlozi da se čeka na njegov završetak.

U svim ostalim slučajevima prekinuti postupak nastavit će se na prijedlog stranke ili po službenoj dužnosti čim prestanu razlozi prekida.”

3. Ustavni zakon o Ustavnom sudu

Mjerodavni dio Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske („*Narodne novine*”, br. 49/2002 od 3. svibnja 2002., u daljnjem tekstu „Ustavni zakon”) glasi kako slijedi:

Članak 63.

„(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud ili u slučaju kad se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice.

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu zbog ne donošenja akta u razumnom roku iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti o pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela podnositelja. Rok za donošenje akta počinje teći idućeg dana od dana objave odluke Ustavnog suda u «Narodnim novinama».

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni sud će odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava koju je sud učinio kada o pravima i obvezama podnositelja ili o sumnji ili optužbi zbog njegova kažnjivog djela nije odlučio u razumnom roku. Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.“

PRIGOVORI

1. Podnositelji zahtjeva prigovaraju na temelju članka 6., stavka 1. Konvencije zbog duljine navedenog kaznenog postupka.

2. Oni također prigovaraju na temelju članka 13. Konvencije, zajedno s člankom 6., stavkom 1. Konvencije, da nisu imali djelotvorno pravno sredstvo za svoj prigovor duljini postupka.

PRAVO

A. Navodna povreda članka 6., stavka 1. Konvencije.

Podnositelji zahtjeva prigovaraju da je duljina i kaznenog i građanskog postupka bila nespojiva sa zahtjevom „razumnoga roka“ iz članka 6., stavka 1. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo da .. sud u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

Vlada odbija tu tvrdnju.

1. Tvrdnje stranaka

(a) Vlada

Vlada prvo tvrdi da podnositelji zahtjeva nisu iscrpili domaća pravna sredstva ukoliko se njihov prigovor tiče duljine građanskog postupka, jer nikada nisu zbog duljine toga

postupka uputili prigovor Ustavnome sudu. Umjesto toga, u svojoj su ustavnoj tužbi od 12. siječnja 2004. godine podnositelji zahtjeva prigovorili samo duljini kaznenog postupka – u kojemu nisu nikada postavili građanski zahtjev, nego samo u njemu sudjelovali kao oštećenici – koji se nije ticao odlučivanja o njihovim građanskim pravima i obvezama ili kaznenoj optužbi protiv njih. Bilo bi priličnije da su podnositelji zahtjeva bili podnijeli ustavnu tužbu u odnosu na građanski postupak i zbog toga što njihov građanski zahtjev nije bio usmjeren protiv D.P.-a kao okrivljenika u kaznenom postupku, nego protiv osiguravajućeg društva C.O.

Glede osnovanosti predmeta, Vlada tvrdi da su podnositelji zahtjeva bili suglasni, i nisu se nikada žalili protiv odluke o prekidu postupka, iako kaznena odgovornost D.P.-a nije bila uvjet za odluku o ugovornoj odgovornosti osiguravajućeg društva. Štoviše, ništa ih nije spriječilo da od suda u bilo koje doba zatraže nastavak postupka. Vlada nadalje tvrdi da je i građanski i kazneni postupak bio činjenično složen i da su ih nadležne vlasti vodile bez nepropisnih odugovlačenja. Osobito duljina građanskog postupka nakon njegovog nastavka 2005. godine ne ostavlja mjesta kritici.

(b) Podnositelji zahtjeva

Podnositelji zahtjeva tvrde da je kazneni postupak protiv D.P.-a trajao više od pet godina. Imajući na umu njihovu postupovnu ulogu u predmetu kao oštećenika, podnositelji zahtjeva smatraju kako imaju pravo na prigovor zbog duljine toga postupka. U odnosu na građanski postupak, podnositelji zahtjeva tvrde da nisu mogli od prvostupanjskog suda zatražiti nastavak postupka jer prema domaćem pravu nije postojala takva mogućnost kada je postupak prekinut do rješavanja prethodnoga pitanja. U svakom slučaju, kaznena odgovornost D.P.-a bila je presudna za donošenje odluke o njihovom građanskom zahtjevu za naknadu štete, jer je osiguravajuće društvo C.O. tvrdilo da on nije bio odgovoran za uzrokovanje prometne nesreće koja je dovela do smrti njihovih članova obitelji..

2. Ocjena Suda

Sud ne nalazi nužnim ispitati prigovor Vlade glede neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, jer je ovaj prigovor u svakom slučaju nedopušten iz slijedećih razloga.

(a) Kaznena odgovornost

Sud primjećuje na početku da podnositelji zahtjeva nisu bili okrivljenici nego oštećenici u kaznenom postupku kojemu prigovaraju. Stoga se ne primjenjuje kazneni dio članka 6., stavka 1. Međutim, članak 6., stavak 1. se pod svojim „građanskim naslovom“ primjenjuje na kazneni postupak u kojemu se radi o donošenju odluke o imovinskopравnim zahtjevima koje su postavili oštećenici (takozvani „prigovori građanske stranke“) i, čak i kad nema takvih zahtjeva, na onaj kazneni postupak čiji ishod je odlučan za „građansko pravo“ o kojemu se radi (vidi predmet *Perez v. France* [GC], br 47287/99, §§ 65.-67. i 71., ECHR 2004-I).

U ovome su predmetu podnositelji zahtjeva sudjelovali u kaznenom postupku od početka kao oštećenici, i nisu podnijeli imovinskopравni zahtjev za naknadu štete. Umjesto toga su tražili naknadu štete u posebnome građanskom postupku, koji je kratko nakon što je pokrenut prekinut do okončanja navedenoga kaznenog postupka. Tako je ishod kaznenoga postupka postao mjerodavan za odluku o „građanskom pravu“, podnositelja zahtjeva na naknadu tek kad je taj građanski postupak bio pokrenut 22. srpnja 2003. godine, privlačeći time primjenjivost članka 6., stavka 1., i to njegovoga građanskog dijela na kazneni postupak o kojemu je riječ (*conf., mutatis mutandis*, predmet *Karlsson and others v. Finland* (dec.), br. 13265/02, 5. rujana 2006.).

Stoga je razdoblje koje treba uzeti u obzir započelo toga datuma, a završilo 6. listopada 2005. godine presudom Županijskog suda u Bjelovaru. Tako je trajalo oko dvije godine i dva mjeseca, na dvije razine nadležnosti.

Sud ponavlja da se razumnost duljine postupak mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i pozivom na slijedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i mjerodavnih vlasti kao i važnost onoga što se za podnositelja zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi, između mnogo drugih pravnih izvora, predmete *Cocchiarella v. Italy* [GC], br. 64886/01, § 68., biti će objavljeno u ECHR i *Frydlender v. France* [GC], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII).

Razmotrivši sav materijal koji mu je podnesen i imajući na umu svoju sudsku praksu o ovome pitanju, Sud smatra da se navedeno razdoblje – tijekom kojega su domaći sudovi postupali brzo, donijevši ukupno četiri odluke o osnovanosti predmeta – ne može smatrati prekomjernim. Slijedi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35., stavka 3. Konvencije kao očigledno neosnovan i da ga treba odbiti na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

(b) Građanski postupak

Razdoblje koje treba uzeti u obzir počelo je 22. srpnja 2003. godine kada je pokrenut građanski postupak. Završilo je 7. rujna 2006. godine kada je Županijski sud u Bjelovaru potvrdio prvostupanjsku presudu. Postupak je tako trajao tri godine i mjesec dana na dvije razine nadležnosti.

Dva mjeseca nakon pokretanja, građanski je postupak prekinut do okončanja kaznenog predmeta. Sud smatra da je prekid postupka bio opravdan za pravilno vršenje pravde s obzirom na to da je osiguravajuće društvo tvrdilo kako D.P. nije bio odgovoran za uzrokovanje prometne nesreće. Kao što je već navedeno u ovoj presudi, kazneni su sudovi u slijedeće dvije godine tijekom kojih je postupak bio prekinut, postupali bez nepropisnih odugovlačenja.

Nakon što je kazneni postupak završen i prvostupanjski sud nastavio građanski postupak u listopadu 2005. godine, on je nastavio predmet brzo i svoju presudu donio samo četiri mjeseca kasnije. Postupak po žalbi trajao je samo šest mjeseci.

U svjetlu naprijed navedenoga i kriterija uspostavljenih u sudskoj praksi o pitanju „razumnoga roka“ (vidi gore), Sud smatra da se navedeno razdoblje od oko tri godine i jednog mjeseca ne može smatrati nerazumnim.

Slijedi da je ovaj prigovor također nedopušten na temelju članka 35., stavka 3. kao očigledno neosnovan i da ga treba odbiti na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

B. Navodna povreda članka 13. Konvencije

Podnositeljii zahtjeva nadalje prigovaraju na temelju članka 13. Konvencije, zajedno s člankom 6. stavkom 1. Konvencije, da nisu imali djelotvorno sredstvo za duljinu postupka kojemu prigovaraju jer je Ustavni sud utvrdio da je ustavna tužba nedopuštena. Članak 13. glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.“

Vlada osporava tu tvrdnju. Ponavljaju svoje naprijed navedene tvrdnje da su podnositelji zahtjeva imali na raspolaganju djelotvorno pravno sredstvo – ustavnu tužbu – koje su iskoristili. Međutim, pri tome su podnositelji zahtjeva, umjesto da prigovore duljini građanskog postupaka, prigovorili samo duljini kaznenog postupka u kojemu nisu postavili nikakav imovinsko-pravni zahtjev.

Sud ponavlja da članak 13. traži pravni lijek u domaćem pravu samo kad pojedinac ima „zahtjev o kojemu se može raspravljati“ da je neko od njegovih prava ili sloboda navedenih u Konvenciji povrijeđeno (vidi, na primjer, presudu u predmetu *Boyle and Rice v. the United Kingdom*, od 27. travnja 1988., Series A br. 131, str. 23, § 52.).

Sud s tim u vezi upućuje na svoja naprijed navedena utvrđenja prema kojima su prigovori podnositelja zahtjeva zbog duljine postupka očigledno neosnovani. Slijedi da se njihov prigovor na temelju članka 13. ne može smatrati prigovorom „o kojemu se može raspravljati“ u svrhu članka 13. Konvencije. On je stoga također nedopušten na temelju članka 35., stavka 3. kao očigledno nedopušten te ga treba odbiti na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Proglašava zahtjev nedopuštenim.

André Wampach

zamjenik tajnika

Christos ROZAKIS

predsjednik